

Město Příbram
Tyršova 108
261 01 Příbram I.

Věc: Vyjádření k činnosti ředitele Galerie Františka Drtikola Příbram Jana Freiberga

Vážený pane starosto, vážené členstvo Rady a zastupitelstva města Příbrami,

paní zastupitelka Markéta Škodová nedávno vznesla závažná obvinění vůči hospodaření a dramaturgii ředitele Galerie Františka Drtikola Příbram. Politické reprezentaci města neupíráme právo sledovat a ověřovat, jak je naplňována koncepce galerie a jak jsou vynakládány prostředky v jím zřizované instituci. Jako profesní sdružení působící v oblasti současného výtvarného umění nicméně považujeme za vhodné vyjádřit se k několika tématům ve prospěch stávajícího ředitele Jana Freiberga.

Spolku Skutek nepřísluší posoudit, zda galerie finanční prostředky užívá v souladu s koncepcí a rozpočty předloženými zřizovateli a Ministerstvu kultury ČR. To je jednoznačně v kompetenci města a ministerstva. Některá tvrzení paní zastupitelky je ovšem vhodné uvážit v širších souvislostech, protože kritizované skutečnosti nemusejí být vnímány jako nedostatek, či dokonce jako zneužití veřejných financí, ale naopak jako klad.

Zásadní nesouhlas proto vyjadřujeme s tvrzením paní Škodové o přehnaném honorování umělců a umělkyní. Ti totiž nejsou institucemi odměňováni pouze za samotný fakt, že v galerii vystavují, ale zejména za pracovní úsilí, které výstavě věnují. Například paní Škodovou uváděný honorář pro sochaře Martina Zeta za přípravu výstavy Olovo ve výši 77 tisíc korun je přitom přesně tím případem, kdy autor připravoval a uskutečnil výstavu „původní“ (vznikající přímo pro galerii) a realizačně náročnou. Její výsledná podoba, shrnutá rovněž v katalogové publikaci, dokládala, že to, co se možná zdá být nadsazenou odměnou, je ve skutečnosti honorářem, který se nerovná ani dvěma průměrným měsíčním platům v ČR. Práce na výstavě přitom obnášela stanovení její základní koncepce, ideovou přípravu velkého počtu děl, jejich výrobu, přípravu na jejich převoz a následnou instalaci v galerii. Při znalosti celého řetězce úkonů, jichž je zapotřebí, a jejich časové náročnosti, se honorář pro Martina Zeta přehnaným nejeví. Obdobně lze nahlížet i druhý uváděný případ „konkrétní fotografky“ a její celkové odměny 50 tisíc korun za „realizaci výstavních zvěšenin“ a „instalaci a koncepci“ výstavy.

Paní zastupitelka se nemýlí, když tvrdí, že svou výší tyto honoráře nejsou obvyklé. V tomto směru představa o honorování umělkyní a umělců nadlouho uvízla ve vzduchoprázdnu, které v české společnosti zbylo po období státního socialismu, jež umělkyně a umělce (sic selektivně) zaopatřovalo systémem podpor a nákupů, a nenaplněné víry v trh s uměním, kterým se vyznačoval návrat ke kapitalismu v 90. letech minulého století. Na neutěšenou situaci proto instituce reagují jednak hrazením nákladů, jednak stále více z nich autorkám a autorům vyplácí honoráře.

Z výše uvedených důvodů jsme proto toho názoru, že výše odměn v Galerii Františka Drtikola jsou adekvátní. Tím spíše, že se jedná o veřejnou instituci, která program nevytváří proto, aby umění propagovala jako obchodní artikl. Ke svým úkolům proto nemá přistupovat s tím, že si umělkyně a umělci vydělají jinde, ať už zmíněným prodejem

uměleckých děl, a nebo zakázkami či v jiných zaměstnáních. Své prostředky naopak vynakládá na to, aby kulturní hodnoty veřejnosti předkládala na základě kritérií odborného charakteru a bez postranních úmyslů marketingu a prodeje. Takto vynaložené prostředky daňových poplatníků (včetně zaplacení honorářů) jsou proto těmi nejlépe vynaloženými.

Do souladu s praxí je třeba uvést také dotaz paní zastupitelky na osud děl, do jejichž vzniku bylo investováno z veřejných prostředků. Naznačila totiž, že taková díla by měla zůstat v majetku města či galerie. Jak jsme již uvedli, příspěvek na realizaci uměleckých děl a výstavy je rozšířenou praxí. Jejich výše se sice liší podle instituce a nákladnosti výstavních událostí, není-li ale jinak dopředu dáno, zůstávají tato díla v majetku autorek a autorů. Příspěvek totiž mnohdy nedosahuje výše všech nákladů na vznik díla a ještě méně často autorské či tržní ceny děl. Jejich pořízení do sbírky by pak znamenalo přinejmenším doplatit rozdíl mezi příspěvkem a tržní cenou děl.

Podpůrné stanovisko chceme vyjádřit také k úrovni výstavního programu galerie. Pakliže paní zastupitelka Škodová uvádí, že „část laické i odborné veřejnosti“ sleduje „se vzrůstajícím znepokojením nekoncepční a chaotické ředitelovy kroky“, aniž by upřesnila, koho konkrétně tím míní, tak jako organizace s transparentní členskou základnou (a profesními zkušenostmi jejího členstva) oceňujeme Freibergovu programovou koncepci a kvalitativní úroveň dosud proběhlých výstav a doprovodných programů. Nový ředitel navázal na kvality programu její předchůdkyně Hany Ročňákové a svými výstavami seznamuje veřejnost s výraznými představitelkami a představiteli fotografie a výtvarného umění současnosti i historie. Snaží se invenčně rozvíjet odkaz Františka Drtikola a zatraktivnit ho mladé generaci. Z pozice městské galerie se zaměřil na umělecká díla ve veřejném prostoru města Příbrami. Výstavou Valerie Pankova na přelomu minulého roku pro změnu zareagoval na probíhající válečnou agresi Ruska vůči Ukrajině.

V programu Jana Freiberga tak nacházíme prvky, jimiž se GFD přihlašuje k vlastní identitě, posouvá se do 21. století, reaguje na aktuální společenské události, snaží se z odborných pozic docenit umění nedávné minulosti a k publiku se obrací výstavami, v nichž se kvality současného umění snoubí s ohledy na konzervativněji laděné diváky. Domníváme se, že Freibergem zvolená dramaturgická strategie je ukázkovým příkladem, jak lze profilovat galerii sídlící mimo největší umělecká centra.

Programová nabídka a provedení výstav i doprovodných programů Galerie Františka Drtikola svou kvalitou i rozsahem odpovídá všem galerijním standardům, například i členů Asociace muzeí a galerií, již je GFD plnohodnotným členem.

Třebaže chápeme znepokojení paní zastupitelky z menšího počtu výstav, chceme upozornit, že se opět jedná o výraznější trend, kterým část institucí reagovala na volání po zvolnění tempa kulturního průmyslu. Nevyhovovalo ani tvůrkyním a tvůrcům kulturních událostí, ale v důsledku ani publiku, které mnohdy nemělo dostatek času na návštěvu rychle se střídajících událostí. U kritizovaných programových změn je zase zapotřebí uvážit, do jaké míry se na nich – podobně jako u celé řady jiných galerií a muzeí umění – podepsala rušení a přesouvání událostí zapříčiněná opatřeními proti epidemii covid-19 v letech 2020-2021. Jak jistě potvrdí i v jiných galeriích a muzeích, projevovala se na plánování a uskutečňování programu i v roce následujícím.

Věříme, že tímto dopisem přispějeme k uvážlivému posouzení obvinění, která byla vůči Janu Freibergovi vznesena, a případně k nalezení všestranně vyhovujících podmínek pro realizaci programu, kterým Galerie Františka Drtikola dosáhla nadregionálního významu.

S pozdravem

za Spolek Skutek

Mgr. et Mgr. Alena Kunicová, předsedkyně

V Praze dne 19. května 2023

Spolek Skutek je profesní organizací sdružující osoby působící na poli vizuálního umění (umělce, kritiky, kurátory...), která definuje a hájí zájmy osob svázaných s oblastí výtvarného umění. Sdružuje osoby různých uměleckých názorů, které si uvědomují, že solidarita a společná aktivita může kultivovat prostředí, v němž žijeme a tvoříme. Náplní činnosti je formulování problémů spjatých s působením na tuzemské výtvarné scéně a hledání a prosazování jejich systémového řešení.

<https://www.spolekskutek.cz/>